Gion Nándor

Aranyat talált

VII.

Hajnaltájt értünk Margith Gábor tanyájára, eléggé elfáradtam odáig. Gyalogosan hosszú az út, még tavaszi napsütésben sima zöld legelőkön is kimerít lett volna, a havas téli sötétségben pedig egyenesen lábszaggató volt. Nem érzékeltem, hogy mikor léptük át az országhatárt, útközben alig szóltunk egymáshoz, meneteltem Margith Gábor nyomában, a Gion Károlytól kapott szélestalpú bocskor volt a lábamon, megfelelő lábbeli az ilyen süppedő gyaloglásokhoz, nem süllyed mélyre és nem töri fel az ember lábát, magam is elcsodálkoztam, hogy majdnem élvezem ezt a nehézkes araszolást, és még inkább csodálkoztam azon, hogy ezt a kockázatos kémkedési szélhámoskodást is élvezem, talán azért, mert túl sokáig ültem egy helyben, ami régebben kedvemre való állapot volt ugyan, de amióta kivégzésre vezettek, néha megszorul bennem a levegő, úgy éreztem, hogy a messzebbre mozdulás jót tesz nekem, talán azért is, mert a téli napokban túl sok regényes történetet olvastam, amelyekben kemény férfiak ötvenes éveik tájékán is helytállnak veszélyes helyzetekben, és emellett egyre jobban hittem Szentigaz egykori jövendölésében, hogy előttem mindig széthajlanak majd a tüskés ágak. Így hát nem blöfföltem, hanem tényleg magabiztosan viselkedtem a koszos vonatokon, pályaudvarokon gyanús emberekkel szemben, meg a hómezőn is, ahol egész éjszakás gyaloglás közben kicsit lebegően összeolvadók lesznek a gondolatok, mint amikor félálomban forgolódik az ember puha, de hideg ágyban. Az volt az érzésem, hogy még nagyon sokáig tudnék menni, mégis nagyon megörültem, amikor megérkeztünk Margith Gábor tanyájára.

Fehérre meszelt falaival és barna korlátos kistornácával a hajnali világosságban egészen takarosnak látszott a tanya, az udvaron a baromfiól felől pedig takaros fiatalasszony jött a ház felé két üres vödörrel, a vödröket letette a hóba, megölelte és megcsókolta Margith Gábort.

– Korán keltél – morogta Margith Gábor.

– Megéreztem, hogy ma korábban érkeztek.

– Rojtos Gallay István jobban bírja a gyaloglást, mint mások. A süppedő hóban is.

– Fiatal koromban végig gyalogoltam egész Galíciát – mondtam. – Pedig ott nagyobb havak voltak, mint errefelé. Egy életre megtanultam a hóban járást, ma is tudom, hogyan kell lépegetni, hogy ne szakadjon ki az ember lába vagy tüdeje.

Margith Gábor bemutatta az asszonyt.

– Ő Franciska, a feleségem.

– Nem mondtad, hogy megnősültél.

– Előbb azt akartam, hogy lássa az asszonyomat. Maga gyorsan meg tudja állapítani, hogy jól választottam-e.

– Jól választottál – mondtam egészen őszintén.

Franciska a vastag téli gúnyában is szép volt, kedvesen mosolygott, kezet nyújtott, aztán a ház felé intett.

– Menjünk be gyorsan. Biztosan halálra fagytatok. Begyújtottam már a kályhába.

– Az úton nem éreztem a hideget, de most már kezdek fázni – mondtam.

Bementünk a házba, a konyhában levetettük a télikabátokat, a kucsmákat és a kesztyűket, Franciska bevezetett az egyik szobába, ahol kis vaskályha izzott, két sámli volt mellette, leültünk Margith Gáborral, melengettük magunkat, Franciska várakozóan nézett ránk.

– Forralt bort innánk – mondta Margith Gábor. – A jobbik fajtából.

– Mindent előkészítettem, mindjárt begyújtom a sporhetot – mondta Franciska és kiment a konyhába.

Felfigyeltem a beszédére és megkérdeztem:

– Ez a lány is a mi tájunkról jött?

– Temerini – mondta Margith Gábor.

– Szép lány, és szép asszony lett belőle. Találhatott volna jobb férjet is magának.

– Eddig még nem panaszkodott rám.

Odakint egyre világosabb lett és világosabb lett a szobában is. Átmelegedtem, ráérősen megnéztem mindent magam körül. Rendes és tiszta volt a szoba, a földön rongypokrócok, egy ágy a kályha közelében és egy sublót az ablak mellett, az ágy subával volt letakarva, az ágy elé pedig báránybőrt terítettek.

– Rend van a házatokban – mondtam elismerően. – Még Rézi sem találna semmi kivetni valót, ha véletlenül betérne hozzátok.

– Franciska szereti a tisztaságot – mondta Margith Gábor. – Tisztaságban nőtt fel, aztán mégis mocsokból kellett menekülnie. Azóta veszettül takarít maga körül.

– Mi most behoztunk egy kis piszkot a lábainkon.

– Franciska majd gyorsan eltakarítja – mondta Margith Gábor és rosszallóan nézegette bocskoraimat.

– Nem tetszenek? – kérdeztem.

– Pesten esetleg furcsállanák ezt a rácos lábbelit.

– Hoztam egy pár bakancsot is a zsákomban. Az megfelel a pesti elvtársaknak?

– Megfelel. Téli időben sokan járnak bakancsban ebben az országban. Egyáltalán nem lesz kirívó a városi utcákon.

– Nagyon formás és időtálló bakancsom van – mondtam. – A Ságiéktól vettem, akik a háború vége felé megöltek néhány orosz katonaszökevényt, és a bakancsokat természetesen lerángatták a lábaikról.

– Oroszok voltak, és nem kedveltették meg magukat – mondta Margith Gábor, majd eltűnődött egy kicsit és megkérdezte tőlem: – Maga bocskorral a lábán végig hallgatott a hosszú gyalogláson idefelé. Gondolt valamire?

– Próbáltam megmagyarázni magamnak, hogy miért is keveredtem bele ezekbe a piszkos dolgokba?

– Sikerült megmagyarázni?

– Kába ember mindent megmagyaráz és mindent félremagyaráz. Az a fontos, hogy most jól érzem magam.

Franciska két nagy bögrében forralt bort hozott be, belehörpintettem, sokkal jobb ízű volt, mint az, amit Szkenderovicséknál ittam.

– Hamarosan indulnom kell a faluba – mondta Franciska. – Reggelit még készíthetek.

– Én nem eszem semmit – mondtam. – Szeretnék ledőlni valahová.

– Ez itt a maga szobája és a maga ágya – mondta Franciska. – Pihenjen ameddig akar.

– Nekem tegyél kenyeret és szalonnát az asztalra, aztán indulj az iskolába – mondta Margith Gábor.
– Tanítónő vagy? – kérdeztem Franciskától.
– Nem egészen. Csak besegítek. Kevés a képzett tanító.
– Mindennap bejársz a faluba innen a tanyáról?
– Ez nem igazi tanya – mondta Franciska. – Inkább amolyan faluszéli ház. Napvilágnál rálátunk Bácsalmásra. Az iskola alig egy kilométerre van innen. Hóban, esőben, sárban is gyorsan eljutok oda.
– Indulj – mordult rá Margith Gábor.
Franciska kiment a konyhába, bizonyára kenyeret és szalonnát tett az asztalra, azután elindult, az ablakon keresztül láttam, ahogyan gumicsizmában lépeget a fehérségben, a bácsalmási házakat is láttam, a tanya tényleg nem volt messze a falutól.
Iszogattuk a jóízű forralt bort, kezdtem elálmosodni.
– Ma már nem magyarázkodom magamnak – mondtam Margith Gábornak. – Magyarázkodj inkább te. Miből éltek?
– Köztisztviselő vagyok. Rendes havi fizetést adnak minden hónapban. Franciska is havi fizetést kap. A tanyán pedig tyúkokat és libákat nevelünk.
– Egyszer elkaphatnak valahol… Esetleg a Szkenderovics tanyán. Akkor elevenen megnyúznak.
– A Szkenderovics gyerek nem csak azért szaladgál esténként a tanya körül, hogy futóbajnok legyen. Én meg nem zsebórának hordom a pisztolyokat.
Kiürítettem a bögréből a forralt bort, és nagyon álmosan azt mondtam: – Pihennék. Magyarázkodni ráérünk később is.
Margith Gábor kivitte a bögréket a konyhába, én meg gyorsan levetkőztem és bebújtam az ágyba a suba alá. Nyomban elaludtam, néhány pillanat múlva felnyitottam a szememet, és sötétség volt körülöttem. Eltelt egy kis idő, amíg rájöttem, hogy a néhány pillanatot csak én éreztem annak, valójában átaludtam az egész napot. Kitapogattam a ruháimat és a bocskorokat, felöltöztem, és elgémberedett, fájós lábakkal mentem ki a konyhába.
Ott petróleumlámpa világított, Franciska az asztalon egy megkopasztott libát vagdalt darabokra.
– Kipihente magát? – kérdezte mosolyogva.
– Azt hiszem, igen. De még kicsit homályosan látok.
– Mindjárt hozok vizet a lavórba.
– Nem kell – mondtam. – A hóban fogok megmosdani. Gyorsabban magamhoz térek.
Franciska aggódó szemekkel nézett rám.
– Kissé mintha remegnének a lábai.
– Izomlázam van. Ez Galíciában nem fordult velem elő. Igaz, akkor harminc évvel fiatalabb voltam.
Kimentem az udvarra és ledörzsöltem magam hóval. Tényleg magamhoz tértem, és a sötétben is valahogy tisztán láttam mindent, és ekkor már nem voltam annyira biztos benne, hogy élvezem ezt a hírszerzési kóválygást. Visszamentem a konyhába, az asztal mellé ültem, figyeltem Franciska ténykedését.
– Gábor merre jár? – kérdeztem.
– A maga pesti utazását intézi. Hamarosan itt lesz.
Cigarettát sodortam magamnak, a gyaloglás után csak most kívántam meg a cigarettát, rágyújtottam és halkan magam elé dünnyögtem.
– Ez a legény veszélyes munkákat vállal. Nem félsz, hogy egyszer fekve marad a határ közelében?
– Nem félek – mondta Franciska. – Gábor nagyon erős ember. Senki sem árthat neki.
– Volt egy barátom. Nagyon erős ember. Török Ádámnak hívták.
– Gábor sokat mesélt róla.
– Megölték.
Franciska megtörölte a kezét, leült velem szemben, most szép szemekkel nézett rám, és lassan, érthetően kezdett beszélni.
– Mi Temerinből szöktünk ide. Temerinben még láttam, amikor a fegyveres partizánok begyűjtötték a magyar férfiakat, távolról azt is hallottam, ahogyan gödörbe lövik őket. Nagyon féltem akkor. Elszöktünk ide, Bácsalmásra. Azt hittük, hogy Magyarországon vagyunk. Megnyirbált Magyarországon, de mégis magunk között. Ezzel szemben gyorsan kiderült, hogy itt is a szerb meg a horvát lárma a hangosabb. Ordítottak ránk, fenyegettek bennünket. Továbbra is nagyon féltem. Egyszer az utcán fényes nappal körülvett három férfi, magyar ringyónak neveztek, fogdostak, tapogattak, a falhoz szorítottak. Akkor véletlenül arra jött Gábor. Rájuk mordult, hogy hagyjanak békében. A képébe röhögtek és nyüszítő búsmagyarnak nevezték. Gábor háromszor csapott, a három szláv férfiú a sárba hemperedett. Azután elszaladtak. Gábor hazakísért, én meg felkínáltam neki magamat. Mellette végre nem féltem. Elfogadott, később pedig elvett feleségül. Talán meg is szeretett egy kicsit.
– Nagyon megszeretett – mondtam.
– Miből gondolja?
– Járatos vagyok az efféle dolgokban.
– Gábor magáról is sokat mesélt, nemcsak Török Ádámról. Elhiszem, amit mond.
– Török Ádám mellett is élt egy asszony – mondtam. – Csúnyább, öregebb, mint te. Emellett rosszvérű. De szerette Török Ádámot, féltette, és megjósolta korai halálát. Bekövetkezett. Úgy látszik, az asszonyok megérzik az ilyesmit.
– Gábornak nem eshet baja – mondta Franciska. – Erős ember, nem árthatnak neki, ezt azóta tudom, amióta a sárba ütötte azt a három disznót. Élni fog és vigyáz rám.
– Az asszonyok megérzik az ilyesmit – mondtam még egyszer. – Hány óra van?
Franciska felpattant a székről.
– Úristen! Már elmúlt hat óra, és én még sehol sem tartok a vacsorával. Iszik egy kis pálinkát?
– Jól esne az izomlázamnak.
A konyha egyik sarkából egy üveget kapott elő, az asztalra tette, poharat is hozott.
– Töltsön magának. Én meg csinálom a vacsorát. Szereti a libasültet?
– Imádom.
Ittam a pálinkából, újabb cigarettára gyújtottam, és megint kezdtem úgy érezni, hogy jót tesz nekem a messzebbre mozdulás Szenttamásról.
A libahús már sercegett, amikor megérkezett Margith Gábor. Neki nem volt izomlása, hozzászokott a hosszú gyaloglásokhoz, de ő is töltött magának a pálinkából.
– Holnapután indulhat Budapestre – mondta.
– Hogyan és mivel?

– Szánkón és vonaton. Tóth Jani bácsinak éppen dolga van Kiskunhalason, elviszi magát, ott vonatra száll. Aztán majd eljut Budapestre.
– Ki az a Tóth Jani bácsi?
Franciska elnevette magát a tűzhely mellett, Margith Gábor is elmosolyodott egy pillanatra.
– Mogorva, sunyi öregember. Nagy háza van a falu szélén, díszes léckerítés veszi körül. Ő a legravaszabb vénember, akivel valaha találkoztam. Még a díszes léckerítésből is hasznot húzott. Folyton gazdagodik.
– Az ilyen szegényes időkben is?
– Tóth Jani bácsi a szegénységben is gazdagodik. Még akkor is gazdagodott, amikor felszabadítottak és megszálltak bennünket az oroszok. Egy különítmény ugyanis beköltözött a nagy házba, és a katonák hónapokig ott maradtak. Az ilyen bekvártélyozás minden normális magyar embernek istencsapásnak számított. Tóth Jani bácsinak nem. Várt és figyelt.
Az oroszok természetesen hasznosították magukat. Raboltak, fosztogattak a környéken. Tűzifától kezdve a faliórákig mindent felhalmoztak az udvaron, és olcsón kiárusították. Állatokat is raboltak, főleg birkákat. A nyájakat beterelték Tóth Jani bácsi udvarába, a birkákat levágták, megnyúzták, a húst eladták, a birkafejeket pedig a kerítés hegyes léceire tűzdelték, és nagyokat röhögtek a látványon. Tóth Jani bácsi figyelt, azután megmozdult. Kiárusította a karókra húzott birkafejeket. Megfőzve jó étel az ínséges időkben. Eközben jutányos áron átvette az oroszoktól a lenyúzott bőröket, mert ő a bőrcserzéshez is ért. A bőröket később jó áron tovább adta. Az a báránybut a maga ágya előtt, az is tőle származik. De egyéb dolgokat is hasznosított. Van egy esővizes kútja, ahova faluhelyen mosásra gyűjtik a vizet. Felajánlotta az oroszoknak, hogy az állati belsőségeket és egyéb cafrangokat dobálják be a kútba. Így történt. Ezután elterjesztette a faluban, hogy nála olcsó és tápláló disznóeledel kapható. Vödrökkel a kezükben sorba álltak nála az emberek. Tóth Jani bácsi meg meregette az esővizes kútból a moslékot. Minden vödörnek szabott ára volt. A nagy garázdálkodás és szegénység közepette is gazdagodott.
– Tehát megbízható ember – mondtam elismerően. – Örülök, hogy találkozhatom vele.
– Nem sok haszna lesz belőle – mondta Franciska. – Zárkózott vénember. Szerintem három szót sem fog mondani Kiskunhalasig.
– A vasútállomásra azonban garantáltan elviszi magát – mondta Margith Gábor. – Tényleg megbízható ember. Maga azután vonatra száll, ő meg elmegy üzletelni.
Elégedetten bólogattam.
– Értem. Tóth Jani bácsi tovább tollasodik, én meg elvonatozom Pestre a sokaságba.
– Tölgyesi Miska várni fogja a pályaudvaron – mondta Margith Gábor. – Üzentem neki. A vonaton egy emberünk figyel majd magára. Ha esetleg leigazoltatnák.
– Remélem, Pesten is érdekes emberekkel találkozom – mondtam. – Tóth Jani bácsi-félékkel.
– Lehet, bár nem biztos – mondta Margith Gábor. – Tölgyesi Miskát azonban okvetlenül kopassza meg. Az én kedvemért.
– Rendben van, de csak a te kedvedért. Hogy máskor is átvezess a határon.
Kedélyesen elbeszélgettünk a továbbiakban, megvártuk, hogy megsüljön a libahús, jóízűen megvacsoráztunk, és én még egy jóízű napot töltöttem a tanyán. A harmadik nap reggelén bocskoraimat bakancsokra cseréltem, és útra készen álltam, mire Tóth Jani bácsi értem jött a szánkóval.
Tényleg mogorván viselkedett, subában ült a szánkón, valami köszönésfélét dörmögött, Margith Gábor vállamra terítette azt a subát, amivel eddig takaróztam éjszakánként.
– Jani bácsi majd visszahozza a subát – mondta Margith Gábor. – A bocskorait megőrizzük. Tölgyesi Miska üzenje meg, hogy mikor jön vissza.
– Február végéig visszajövök.
Elindultunk a havas úton, egy kövér pejló húzta a szánkót, nem haladtunk túl gyorsan, hosszú volt az út Kiskunhalasig, többször megpróbáltam beszélgetést kezdeményezni, elmondtam, hogy őseim birkapásztorok voltak, azután beszéltem Stefan Krebs nevű sógoromról, aki a háború előtt és alatt nagyon ügyes lókupec volt, de Tóth Jani bácsi mindenre csak érdektelenül hümmögött, így később nem erőltettem a társalgást, néztem a fehér tájat, ahol nem volt sok látnivaló.
Órák múlva megálltunk a vasútállomásnál, Margith Gábor subáját a szánkón hagytam, Tóth Jani bácsi rekedt hangon elköszönt tőlem, bementem az állomásra és nemsokára vonatra szálltam.
Ez a vonat is hideg és koszos volt, akárcsak a határ túloldalán, és itt nem kaptam külön fülkét. Velem szemben egy Lenin-sapkás fiatalember ült, hevesen udvarolt egy rosszkedvű kendős lánynak, nem volt ugyan fokhagyma szaga, de azért lehet, hogy ő figyelt rám, de az is lehet, hogy egészen valaki más. Ellenőrzés és gond nélkül érkeztem Budapestre. Ekkor már sötétedett.
Rácsodálkoztam a városra a vonatból és némi csalódottságot éreztem. Az első világháború után, amikor felkötött karral, merev könyökkel érkeztem ide, sokkal szebbnek látszott, igaz, akkor hadifogságból jöttem a szabadságba, és nappal volt, most meg sötétedés igen gyér világítással, a villanykörték mögött élettelenül álltak a nagy koszos házak.
Kicsit kedvetlenül léptem ki a vonatból, Tölgyesi Mihály viszont derűs arccal rohant felém a pályaudvaron, átölelt és szélesen vigyorgott. Tétován forgolódtam, néztem a szürke pályaudvart és a vedlett emeletes házakat, Tölgyesi Mihály pedig továbbra is kedélyesen vigyorgott.
– Régóta várok erre a pillanatra – mondta. – Hogy a szenttamási mezőőr eljöjjön a sokaságba. Itt én vagyok otthon és én vagyok a főnök.
A modora most sem tetszett, mint ahogy a vedlett házak sem.
– Két napig talán te leszel a főnök – mondtam. – Legfeljebb három napig. Addig bemérem magamnak ezt a szomorú várost.
– Honnan tudja, hogy szomorú?
– Kevés benne a fény.
– Talál itt még vidámságot is – mondta Tölgyesi Mihály. – Félhomályban élünk ugyan, de amúgy fal mellett vigadozni is tudunk.
– Azt akarod mondani, hogy sokat kártyázol mostanában?
– Nekem az jelenti a vigasságot. Különösen akkor, ha pénzért játszom.
– Margith Gábor arra kért, hogy kopasszalak meg. Azt ígértem neki, hogy megteszem.
– Állok elébe. Próbálja meg. Lehet, hogy veszítek, de közben majd igyekszem tanulni. Hogyan utazott?
– Remekül. Vigyáztak rám a vonaton.
– Fényképeket hozott?
– Hoztam.
– Holnapra meglesznek az iratai – mondta Tölgyesi Mihály. – Most menjünk haza. Hideg van ezeken a pályaudvarokon.
Vállamra emeltem az utazózsákomat, elindultunk, útközben megkérdeztem.
– Szóltál Püspöki elvtársnak, hogy nem vagyok olcsójános? Pénzt várok a szolgálataimért.

– Van egy sárga levélboríték a lakásomban a maga számára. Azt hiszem, pénz van benne.
– Magadnak mennyit vettél ki belőle?
Tölgyesi Mihály derűs műfelháborodással tiltakozott.
– Alapjában véve, tisztességes ember vagyok. Nagyon jól tudom, hogy kiket lehet becsapni és kiket nem. Magát sohasem rövidíteném meg.
Villamosra szálltunk, ott sem lett jókedvem, szótlan, kopott ruhás emberek ültek és álltak körülöttem olyan arccal, mintha valamennyien neheztelnének egymásra. Három vagy négy megállót zötykölődtünk, azután elgyalogoltunk a Madách térre. Itt tetszettek a vörös téglás épületek.
Tölgyesi Mihály lakása is szép volt. Előszoba, két nagy szoba, konyha, fürdőszoba, mutatós régi bútorokkal és felszereléssel.
Tölgyesi Mihály büszkén nyitogatta az ajtókat, és elégedetten mosolygott, amikor megdicsértem a lakását. Az egyik szoba közepén kártyaasztal állt.
– Itt szoktam ultizni esténként csöndes, illedelmes úriemberekkel – mondta. – Olyasfélék, mint Zavarkó Bandi, csak választékosabban beszélnek. Kártyázni persze ők sem tudnak.
– Sokan vannak?
– Beosztással dolgozom. A hét minden estéjén mások játszanak.
– Hagyják kifosztani magukat?
Tölgyesi Mihály nevetve széttárta a karjait.
– A kommunisták elítélik a hazárdjátékot. Közben új világot építenek. Dehát a szocialista rendszer sem tökéletes. Vannak emberek, akik szeretnek kártyázni. Boldogítom őket. Tudja, én szeretem az embereket. Kártyások, kibicek jönnek ide. Váltogatják egymást.
– Szép életed van.
– Este nyolctól éjfélig elboldogítjuk egymást, azután szívélyesen elbúcsúzunk, mindenki hazamegy, én pedig ledőlök az ágyra a kártyaasztal mellé, és békésen alszom reggelig. Azután elmegyek a kertészetbe, ahol legújabban igazgatóhelyettes vagyok. Még Orsikámmal is találkozom néha, de ő meglehetősen hűvösen viselkedik.
– Sok dolgod van?
– Leginkább unatkozom. Alig várom, hogy hazajöjjek a kártyaszobába. A másik szoba a magáé, amíg Pesten időzik.
Még egyszer körbejártam a lakást, a szobámat megfelelőnek találtam, leültem egy terjedelmes fotelbe és várakozóan néztem Tölgyesi Mihályra.
– Hol van az a sárga boríték?
Tölgyesi Mihály kiment a konyhába, hallottam, hogy fiókokat nyitogat, azután behozta a borítékot. Felnyitottam, pénz volt benne.
– Ez mennyit ér? – kérdeztem. – Forintokban nem vagyok járatos.
– Elég sokat. Holnap nézzen körül a környéken. Nézze meg az árakat, hiszen úgy is be akarja mérni a várost.
– A forintokat is bemérem két, legfeljebb három nap alatt. Ma is jönnek a kártyások?
– Ma szabad esténk lesz a maga tiszteletére. Glázer Lajos jön majd fel hozzám nyolc óra után. Esedékes a heti zsákmány harminc százaléka. Előtte azonban megvacsorázunk. Szereztem vajat, téliszalámit és tokaji furmintot. Nem volt könnyű…
Kimentünk a konyhába, vajas kenyeret ettünk téliszalámival, megjegyeztem, hogy Mudrinszki Ozren, a begluki pék sokkal jobb kenyeret süt, mint a pesti pékek, de így is ízlett a vacsora, Tölgyesi Mihály pedig elkérte tőlem az igazolvány-képeket, és felbontotta a tokaji bort. Jókedvűen borozgattunk, amikor megérkezett Glázer Lajos.
Címkézetlen üvegben ő is hozott egy üveg bort, amelynek gyanús színezete volt, de Glázer Lajos azt állította, hogy őstermelőtől kapta és garantáltan eredeti, az asztalra tette az üveget és kissé tanácstalanul és riadozva toporgott vastag kopott télikabátjában a konyha egyik sarkában, mert velem nem számolt, nem tudta, hogy ki vagyok.
– Nyugodjál meg – szólt rá Tölgyesi Mihály. – Ő Rojtos Gallai István, a világ legjobb mezőőre és az én legjobb barátom. Előtte nem kell bohóckodnunk. Dobd le a kabátodat, azután szedd elő a szajrét. A tábornok elvtárs mániákusan ragaszkodik a pontossághoz. Valamikor portás volt egy óragyárban.
Glázer Lajos levette vastag télikabátját, ekkor látszott, hogy olyan vékony emberke, aki egészen keskeny réseken is besurranhat idegen lakásokba. Zsebeiből egy arany, három ezüst nyakláncot, két pecsétgyűrűt vett elő, aztán valamennyi pénzt is az asztalra tett. Forintot, rubelt, sőt még néhány dollárt is.
Tölgyesi Mihály rosszallóan csóválta a fejét.
– Közepes – mondta csalódottan. – Mostanában szegényházakban tevékenykedsz?
– Mostanában szegények az emberek – mentegetőzött Glázer Lajos. – De kinéztem már magamnak néhány tetszetős épületet a Parlament környékén. Van ott néhány nagy zsidó lakás, ahová új lakók költöztek. Bizonyára megbízható elvtársak. Holnap benézek egy fogorvoshoz. Lehet, hogy találok nála értékes műszereket.
– Helyes stratégia – mondta Tölgyesi Mihály. – Ülj le és igyál velünk.
Glázer Lajos leült, ivott a tokaji borból, megrázta magát és még beszédesebb lett.
– Azon a hűvösvölgyi szép házon is gondolkodom – mondta az első pohár után. – Azon a házon, ahol lebuktam, és majdnem felakasztottak emiatt. Azóta alaposabban körülnéztem, tudom, hogy merre mozognak a pribékek. Egyszer még visszamegyek oda.
Erre a mondásra felfigyeltem. Hirtelenében nem tudtam, hogy miért, de éreztem, hogy Glázer Lajos kimondott valamit, amire érdemes odafigyelni.
– Töltsél abból a borból – mondtam Tölgyesi Mihálynak. – Egyre jobban érzem magam itt a budapesti sokaságban. És kedvelem azokat az embereket, akik járatosak a szakmájukban. Legyenek akár besurranó tolvajok.
– Negyven éve gyakorolom a szakmát – mondta Glázer Lajos. – Nem akarok hencegni, de azt hiszem, hogy én vagyok a legjobb a városban.
Tölgyesi Mihály kitöltötte poharainkba a maradék tokaji bort, én meg úgy tettem, mintha hangosan gondolkodnék.
– Szeretném egyszer munka közben látni a legjobb besurranó tolvajt – mondtam. – Hátha tanulnék tőle valamit.
Glázer Lajos elmélázott pohara felett, kiitta, majd megkérdezte tőlem:
– Te milyen szakmában vagy járatos?
– Búzaföldek, kukoricaföldek őrzésében. És a kártyában.
– Kártyában ő a legjobb – mondta Tölgyesi Mihály.
– Valamiért én is kedvellek téged – mondta Glázer Lajos. – Még nem tudom, hogy miért. A jó szakemberek megbecsülik egymást.
– Mutatnál valamit?
Glázer Lajos lassan, majdnem ünnepélyesen felállt az asztaltól. Felém intett.
– Kísérj ki az ajtón. Kimegyek a folyosóra, zárd be mögöttem az ajtót. Aztán bontsátok fel a boromat és vigadozzatok békességgel.

Én is felálltam, kikísértem Glázer Lajost, bezártam mögötte az ajtót, visszamentem a konyhába. Tölgyesi Mihály kihúzta a dugót az üvegből, töltött a poharakba, megkóstoltam a zavaros színezetű bort, karcos, harapós íze volt.

– A kelebiai tanyavilág jut eszembe – mondtam. – Legutóbb ott szolgáltak fel ilyen pocsék italt. De az a világpolitika hatására történt. Rosszul húzták meg az országhatárokat a párizsi kuplerájokban.

– Ez szőlőből készült bor – mondta mögöttem Glázer Lajos. – Megbízható szőlősgazdától kaptam.

Megperdültem a széken és nagyon rácsodálkoztam.

– Hogy kerültél ilyen gyorsan ide?

– Besurranó tolvaj vagyok már negyven éve. Visszajöttem. Nem nyerészkedésből, csupán meg akarom mutatni, hogy ki kicsoda a szakmában.

Megint leült az asztalhoz, ivott a karcos borból, én meg rájöttem, hogy miért fontos nekem Glázer Lajos.

– Kicsit elveszelődtem ebben a behemót városban – mondtam. – Holnap körülnézek a környéken. Ha valamelyiktek segítene…

– Nekem be kell menni a kertészetbe – mondta Tölgyesi Mihály. – Főnök vagyok, elvárják, hogy ott legyek az eligazításnál. Átültetünk majd néhány fenyőfát.

– Én kilenc óra tájékán fogom kirámolni a fogorvos lakását – mondta Glázer Lajos. – Utána eljöhetek ide és kóvályoghatunk a városban.

Így történt. Glázer Lajos másnap délelőtt tíz órakor eljött a lakásba, elnyűtt bőrtáska volt nála, a táskában fémes holmik csörögtek, lehet, hogy fogorvosi műszerek. Útnak indultunk, megmutatta a belvárost, a Majakovszkij utcát is, aztán elsétáltunk a Nemzeti Múzeumig, ott megkérdeztem tőle, hogy merre van a Szamuely utca, azt is elmagyarázta. Sétálgatás közben betértünk egy talponállóba, ahol förtelmesen büdös vegyes pálinkát ittunk, később lementünk egy füstös borozóba, ahol ugyancsak büdös szilvapálinkát ittunk és körömpörköltet ettünk. Mindent én fizettem, Glázer Lajos elégedettnek látszott, azt hiszem, amolyan tájékozatlan nagylelkű vidéki, sőt külföldi tahónak nézett, akivel érdemes barátkozni. Majdnem igaza volt, és én azt akartam, hogy így vélekedjen rólam.

A körömpörkölt elfogyasztása után, amúgy mellékesen, elkezdtem hangosan elmélkedni.

– Túlságosan nagy ez a város nekem. De ha már itt vagyok, szeretném megismerni a múzeumokat, színházakat, könyvtárakat. Aztán majd mesélek róluk Szenttamáson. Az embereket is szeretném megismerni. Főleg a fontos elvtársakat.

– Ők nem állnak szóba akárkivel – mondta Glázer Lajos.

– Te néha besurransz hozzájuk.

– Ezért tudom, hogy nem állnak szóba akárkivel.

– Mikor mész be abba a hűvösvölgyi házba, ahol egyszer csúnyán lebuktál?

– Talán egy hét múlva. Talán tíz nap múlva.

– Kit akarsz kirabolni?

– Lakik a házban egy Horváth Sándor Iván. Az Iván nevet bizonyára mostanában ragasztotta magára. Övé a legnagyobb lakás, az egész első emelet. Feltehetően találok nála néhány értéktárgyat, esetleg pénzt is. A borítékokhoz nem nyúlok, nem akarok még egyszer bitófa alá kerülni.

– Hozd el a borítékokat is – mondtam. – Ezekből esetleg megismerhetem a fontos elvtársak életét.

Glázer Lajos nem buta ember, értett a szóból, nagyobb megbecsüléssel nézett rám.

– Neked is vannak tábornok ismerőseid?

– Vannak.

– Hasznom lehet belőle? Mármint a borítékokból és a tábornokokból?

– Tölgyesi Miska ezúttal eltekintene a harminc százaléktól, én pedig meghívnálak egy gazdag ebédre. És ha egyszer, ne adj' isten, bajba kerülnél, a tábornokok segítenek.

Glázer Lajos hátradőlt székében, két fröccsöt rendelt a pincértől, azután megkérdezte:

– Mikor mész vissza a balkáni szántóföldekre?

– Jégtörő Mátyás napjára haza akarok térni. Akkor ünnepeljük a vejem névnapját és születésnapját.

– Addig benézek Ivánékhoz – mondta Glázer Lajos. – Elvárom, hogy szépen beszélj rólam katonás ismerőseidnek.

– Dicsérni foglak.

Glázer Lajos elkísért a Madách térre, azután eltűnt valahová, én meg békésen kivártam az estét. Sötétedéskor megérkezett Tölgyesi Mihály, nevemre szóló magyar igazolványokat hozott, a fényképeim le voltak pecsételve. Nyolc órakor beállítottak a kártyások és a kibicek. Két kártyás és két kibic. A kártyások puhaarcú, jellegtelen emberek voltak, Tölgyesi Mihály természetesen lerabolta őket, én ki-be járkáltam a szobákba és a konyhába, távolról figyeltem a kártyázást, nem sajnáltam a balekokat, az egyik kibicre azonban felfigyeltem. Zöld vadászkalap volt a fején, a kalapot a lakásban sem vette le, figyelte a lapjárást, és mintha mulatott volna rajta. Barátai alispán úrnak szólították. Másnap este ő is kártyázott és vesztett. Tölgyesi Mihály szemérmetlenül csalt, az alispán úr azonban ezt is derűsen vette tudomásul. Közben észrevette, hogy figyelek rá. Harmadik este, amikor ismét csak kibicelt, rám kérdezett:

– Maga szokott kártyázni?

– Nagyon ritkán.

– Leülne velem?

Vadászkalapja nevetséges volt, az arca azonban valamiféle méltóságot mutatott.

– Maga tényleg alispán? – kérdeztem.

– Nagyapám volt alispán – mondta. – Én jogászdoktor vagyok és vasúti pályaőrként dolgozom pillanatnyilag. Származásom miatt mellőznek a szakmában. De nem panaszkodom. Munkát adtak az elvtársak és még csak ki sem telepítettek.

– Mennyit keres pályaőrként?

– Keveset. Csakhogy én kevés pénzzel is tisztelem a hagyományokat.

– Milyen hagyományokat?

Az alispán származék megigazította vadászkalapját a fején.

– Nagyapám elkártyázott kétezer-négyszáz holdas birtokot és egy kastélyt – mondta. – Mégis boldogan halt meg. Szívroham vitte el a Hévizi Gyógyfürdőben. Szerettem őt, tisztelgek az emlékének. Nem sajnálom a vasúttól kapott pénzemet. Tudok veszíteni.

Furcsa, önérzetes beszéd volt ez, akár nevethettem volna is rajta, de komoly maradtam.

– Ha van magánál kártya, átmehetünk a konyhába néhány partira. Esetleg huszonegyezhetünk. Apró pénzért.

– Van nálam kártya.

– Jöjjön utánam két perc múlva – mondtam. – Addig eltakarítom az asztalról a tányérokat és a poharakat.

A vadászkalapos jogászdoktor, akiről később megtudtam, hogy Köveshalmy Imrének hívják, két perc múlva bejött a konyhába, leült

velem huszonegyezni. Mivel előzőleg közölte, hogy vasúti pályaőrként kevés fizetést kap, ügyeltem arra, hogy csak kevés pénzt nyerjek tőle. Ő módfelett élvezte a játékot, ezentúl nem ült le Tölgyesi Mihály asztalához, minden este velem kártyázott, néha megengedtem, hogy nyerjen két-három forintot, ettől kifejezetten boldog volt.

Napközben sem tétlenkedtem. Körbejártam a környéket, és három nap alatt tényleg bemértem a várost, illetve a városnak azt a részét, ami érdekelt. Az esti kártyázások ugyanis nappalra is önbizalmat adtak. Rájöttem, hogy minden város Szenttamás. Még akkor is, ha sokkal nagyobb. Jól tájékozódom, megjegyzem az utcák elejét és végét. A Madách térhez a Majakovszkij utca van közelebb, majdnem onnan indul, először hát Ricza Pálhoz látogattam el. Az egykori begluki pálinkafőző igencsak megromlott épületben lakott egy roggyant lakásban, amelynek bejárati ajtaját két gerendával támasztották alá, ő maga pedig rémültnek látszott, az volt az érzésem, hogy megijedt tőlem, és nem mondott semmi érdemlegeset. Azután elmentem Robotka Illéshez, a Szamuely utcába, ő is riadtan fogadott, de legalább értelmesen beszélt, megígérte, hogy másnap este hat órakor a Lánchíd pesti oldalán összehoz egy Radován nevű szerb férfival, aki újságíró, és Robotka Illés szerint kiváló ember. E két hitvány férfi láttán erősen kételkedni kezdtem a jugoszláv hírszerzésben.

A találkozás Radovánnal is rosszul sikerült. Robotka Illés megvárt a Lánchíd pesti oldalán és bemutatott egy borostás képű embernek, aki igyekezett marconának mutatni magát, csakhogy én már megtanultam kezelni ezt a balkáni magatartást, és azt is tudtam, hogy Budapest alig különbözik Szenttamástól. Robotka Illés eloldalgott mellőlünk, a borostás képű Radován pedig szinte utálkozva azt javasolta, hogy mi ketten menjünk át Budára.

– Ronda hely – mondta. – Le kellene rombolni ezt a ronda várost. Én Szmederovóból jöttem ide, egy szép vár mellől. De azért menjünk át a hídon, közben megbeszéljük, amit kell.

– Menjünk – mondtam. – Beszéljük meg gyorsan, amit kell, mert nincs sok időm. Ma este még kártyázni akarok egy alispánnal.

Felmentünk a hídra, Buda felé gyalogoltunk, Radován a hídon is utálkozva morgolódott.

– Szép helyről csúnya helyre jöttem. Mert szeretem a hazámat, de szeretem az orosz embereket is. Csak átmenetileg vagyok itt, bedolgozom az itteni szerb újságba, és alig várom, hogy elmehessek Moszkvába. A magyarokat utálom. Kicsik, görbe lábúak és mindenkinek hajbókolnak. Az oroszok viszont egyenes tartású, szép szál emberek. Mint a szlávok általában. Persze közöttük is majd hazámat szolgálom.

Utálkozva visszamorgolódtam.

– Dögölj meg, te szarházi.

Radován megtorpant a Lánchíd közepén.

– Mit mondtál?

– Azt mondtam, hogy dögölj meg, te szarházi.

– Velem még senki sem mert így beszélni.

– Márpedig én így beszélek veled, szmederevói görény. Tudod egyáltalán, hogy hol vagy most?

– Budapesten vagyok.

– És a Lánchíd közepén. Ha bedoblak a Dunába, három perc alatt kihűlsz, és tavasszal talán Szmederevónál fognak ki a halászok. Előtte azonban szétrúgom a sípcsontjaidat. Orosz bakancs van a lábamon.

Radován nagyon csodálkozva nézett rám. Körülbelül egyforma erősek lehettünk, de én voltam a dühösebb, és én éreztem otthonosabban magamat Budapesten. Az ilyesmi fontos a durva szóváltásoknál. Radován marconasága kezdett elpuhulni.

– Drenovakovics elvtárs azt üzente, hogy adjak neked egy papírt – mondta.

– Add át a papírt és menjél innen a szmederevói anyádba.

Belső zsebébe nyúlt, csörgő vékony papírlapokat vett elő, átnyújtotta és megpróbált újra marconára váltani.

– Ha sokáig Budapesten maradsz, megöllek – mondta.

– Nem lesz rá idődd – mondtam. – Azt hiszem, belelövetlek ebbe a szép kék folyóba, és akkortól már nem fogsz elmélkedni az egyenes tartású kiváló szlávokról és a hajlongó magyarokról.

Szikrázva váltunk el egymástól a Lánchídon, Radován Budára ment, én Pestre. Elégedett voltam bátor fellépésemmel, de azért viszketést éreztem a hátamban, sietve mentem Tölgyesi Mihály lakásába és kicsit idegesen azt mondtam neki:

– Sürgősen találkozni akarok Püspöki őrnagy elvtárssal. Jégtörő Mátyás napjára haza akarok utazni.

– Holnapután szabad estét tartunk – mondta Tölgyesi Mihály. – Lajos eljön nyolc órára, később esetleg benéz hozzánk Püspöki őrnagy is. Beszélgethetnek.

A szabad estén tényleg eljött Glázer Lajos, pénzt és egy aranyozott Buddha szobrot adott át Tölgyesi Mihálynak, nekem pedig átnyújtott egy összekötözött papírhalmazt.

– Ezt találtam Ivánkáéknál – mondta. – Számok és cirillbetűs írások. Semmit sem értek belőlük, de nem is érdekel.

– Én majd mindent megértek – mondtam.

– Horváth Sándor Iván tehetős ember. Mást is találtam a lakásában, de megegyeztünk, hogy a harminc százalék onnan maradéktalanul az enyém marad.

– A tiéd marad – mondtam. – Holnap vendégem vagy ebédre vagy vacsorára.

– Inkább ebédeljünk – mondta. – Sokat szeretnék enni, és nem kedvelem a nehéz vacsorákat. Az ebédet lejárom estig, a nehéz vacsoráktól viszont rossz álmaim vannak.

– Gyere el értem holnap délben – mondtam. – Aztán elmegyünk valahová, ahol sokat ehetsz.

– Most pedig tűnjél el – mondta Tölgyesi Mihály. – Mi is pihenni szeretnénk, rossz álmok nélkül. Egy hét múlva ismét várlak.

Glázer Lajos elment, nemsokára megérkezett Püspöki Sándor őrnagy. Nagy növésű, széllesvállú fiatalember, egyből elhittem mindent, amiket a vejem és Tölgyesi Mihály mesélt róla. Irhabunda volt rajta, keményen megszorította a kezemet.

– Rojtos Gallai Istvánhoz van szerencsém? – kérdezte. – A mindent túlélő és mindent tudó falusi mezőőrhöz?

– Igen.

– Mondjál nekem valami szépet Gallai elvtárs.

– Most elvtársozunk, vagy pedig emberien beszélünk?

Püspöki Sándor levette irhabundáját, bement a kártyázó szobába, leült a kártyaasztal mellé.

– Beszéljünk emberien – mondta. – Kártyázhatunk is. Hozott nekem valamit odaátról?

Rézi zsebet is varrt az utazózsákba, a zsebben papírok voltak, amiket Fehér Jóskától kaptam. Átadtam a papírokat Püspöki őrnagynak. Igen felületesen nézte meg őket.

– Szabadkai és verbászi kaszárnyák – mondta majdnem megvetően. Ezekről régóta tudunk. A katonák száma pontos?

– Azt hiszem, hogy eltúlzott.

– Legalább mi magyarok ne hazudjunk egymásnak. Tudna ennél súlyosabb adatokat is felszolgálni?

– Ha megfizetnek érte.

Püspöki Sándor a zsebéből ezer forintot számolt az asztalra.

– Ennyivel elboldogul Budapesten.

– Érdeklődni szeretnék egy Stefan Krebs nevű SS-közlegényről – mondtam.

Püspöki őrnagy megsimogatta a kártyaasztalt, unottan és mosolyogva azt mondta:

– Stefan Krebs SS-katonát Kirgizisztánban találtuk meg. Hozzuk visszafelé. Már Rosztovba érkezett. Ott kicsit felhízlalják az elvtársak, aztán elküldik hozzánk.

– Mikorra ér ide?

– Fél éven belül. Addig talán ultizhatnánk ezen a szép asztalon. És beszélgethetünk eljövendő feladatainkról.

Leültünk ultizni, beszélgettünk, Tölgyesi Mihályra játszottam, úgy éreztem, hogy Püspöki őrnagy is besegít, éjfélig legalább három havi fizetést elnyertem Tölgyesi Miskától.

(Folytatjuk)